

[Handelsministeren.]

på en misforståelse, og jeg vil gerne redegøre noget nærmere for de synspunkter, der motiverer den bestemmelse, som der nu er foreslået i det nye stk. 4 i avancestoplovens § 1.

Avancestoploven har hidtil haft en rationaliseringshæmmende virkning derved, at bestemmelserne i §§ 1 og 2 påbyder industri- og håndværksvirksomheder, ikke handelsvirksomheder, at nedsætte salgspriserne, når råvareudgiften eller den direkte arbejdsløn pr. vareenhed falder. Finder en sådan nedsættelse ikke sted, vil bruttoavance blive forøget, og dette har hidtil været ulovligt. Dette er ensbetydende med, at man ved den nugældende lovgivning fastsætter, at rationaliseringsgevinsten ubeskåret skal komme forbrugerne til gode. En sådan ordning er imidlertid ikke holdbar blot på lidt længere sigt, idet man herved fratager virksomhederne ethvert incitament til rationalisering. Besparelser i råvareforbrug og i arbejdskraft er inden for industri- og håndværksvirksomheder ofte et resultat af effektivitetsfremmende investeringer. Udgifterne til sådanne investeringer — det er afskrivning og forrentning — er en del af generalomkostningerne og skal dækkes af virksomhedernes bruttoavance, sådan som den er defineret i den nuværende midlertidige lovgivnings § 1, stk. 2. Da avancestoploven hidtil har fastholdt bruttoavancen uændret i kroner og øre pr. vareenhed, har virksomhederne været tvunget til at nedsætte priserne med den opnåede besparelse og afholde investeringsomkostningerne af en uændret bruttoavance. Det er dette uheldige forhold, den foreslåede bestemmelse tager sigte på at afhjælpe.

Det vil i første række være naturligt at lade virksomhederne beholde sådanne rationaliseringsbesparelser til dækning af omkostningerne ved øgede investeringer. Er der besparelser ud over, hvad der måtte medgå til forrentning og afskrivning af de øgede investeringer, kan det spørgsmål rejses, hvorledes sådanne overskydende besparelser bør anvendes.

Lad mig her først bemærke, at virksomhederne hidtil ikke har haft mulighed for at inddække øgede investeringsomkostninger, og at dette for så vidt må gøre det rimeligt, at disse besparelser i hvert fald i den relativt

korte periode, denne lov skal gælde, fuldt ud stilles til disposition for virksomhederne; men om dette så igen betyder, at virksomhederne selv kan oppebære beløbet, er jo ingenlunde sikkert. I praksis sker det ofte, at besparelserne ved en effektivitetsfremmende investering deles mellem virksomheden, de beskæftigede og forbrugerne. Besparelserne kommer forbrugerne til gode gennem prisnedsættelser, og her kan jeg henvise til prisudviklingen f. eks. inden for fjernsyn og køleskabe. Samtidig er det ikke ualmindeligt, at der i forbindelse med en rationaliserings gennemførelse må foretages lønforhøjelser ud over de overenskomstmæssige, bl. a. fordi arbejdernes præstation og ansvar øges. Sådanne lønforhøjelser må bæres af virksomhederne inden for rammerne af den opnåede effektivitetsstigning, idet priserne ikke af den grund kan forhøjes. Kun resten af rationaliseringsgevinsten tilfalder virksomheden, og den foreslåede bestemmelse fjerner kun reglen om, at gevinsten alene skal tilfalde forbrugerne, sådan at der bliver mulighed for, at den også kan komme såvel arbejdskraften som virksomhederne til gode. Hvorledes denne deling af rationaliseringsgevinsten mellem virksomheden, dens arbejdere og forbrugere skal foregå, vil det ikke være muligt eller rigtigt at give regler for i en lov. Dette ville bl. a. betyde indgreb i arbejdsmarkedsparternes fri ret til at forhandle om arbejdsvilkår og løn.

Disse synspunkter må man have for øje, når man foreslår en bestemmelse som det nye stk. 4 i avancestoplovens § 1. Denne bestemmelse betyder i realiteten kun, at industri- og håndværksvirksomheder uanset avancestoppet kan undlade at nedsætte salgspriserne med beløb, der svarer til de ved rationalisering efter 1. november 1968 indvundne besparelser i udgifterne til direkte arbejdsløn og besparelserne i forbrug af råvarer og hjælpematerialer, men at det overlades til virksomhederne, arbejdsmarkedets parter og konkurrencen at afgøre, hvordan disse besparelser skal anvendes.

Jeg vil også gerne komme med nogle bemærkninger om forslaget til lov om anmeldelse af vejledende priser m. v., hvor det jo også fremgår af udvalgets betænkning, at socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget ikke har kunnet